

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17873

Tarih : 12.05.2026

10/4183

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10-16 Mayıs Engelliler Haftası, engelli yurttaşların temel haklara eşit ve onurlu erişiminin sağlanıp sağlanmadığının sorgulanması gereken önemli bir toplumsal farkındalık dönemidir. Eğitim hakkı ise bu hakların başında gelmektedir. Engelli öğrencilerin okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde eğitime erişimi; yalnızca pedagojik bir mesele değil, anayasal güvence altındaki eşit yurttaşlık hakkının, sosyal devlet ilkesinin ve kamusal sorumluluğun doğrudan bir göstergesidir.

Anayasa'nın 42'nci maddesi uyarınca kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamazken; 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Türkiye'nin taraf olduğu BM Engelli Hakları Sözleşmesi, engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun, erişilebilir, kapsayıcı ve eşit eğitim ortamlarının oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Buna rağmen uygulamada; özel eğitim altyapısının yetersizliği, destek hizmetlerinin eksikliği, erişilebilirlik sorunları, kaynaştırma eğitiminin gerekli koşullar sağlanmaksızın uygulanması, yardımcı materyal ve uzman personel eksikliği ile bölgesel eşitsizlikler nedeniyle engelli öğrencilerin eğitim hakkına fiilen erişemediği görülmektedir.

Bu nedenle; engelli öğrencilerin okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm eğitim kademelerinde eğitim hakkına erişiminde yaşanan yapısal, hukuki, idari, ekonomik ve bölgesel sorunların bütün boyutlarıyla araştırılması, fırsat eşitliğini esas alan kamusal politikaların geliştirilmesi ve gerekli önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP
Bitlis Milletvekili

GEREKÇE

Anayasa'nın 42'nci maddesi, "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" hükmüyle eğitim hakkını temel bir hak olarak güvence altına almaktadır. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ise engelli bireylerin insan onuru temelinde eşit haklardan yararlanmasını, ayrımcılığın önlenmesini ve fırsat eşitliğinin sağlanmasını esas almaktadır. Bunun yanında 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, özel eğitim ihtiyacı bulunan bireylerin eğitimlerinin her kademedeki ihtiyaçlarına uygun biçimde planlanmasını hükme bağlamaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 24'üncü maddesi de engelli bireylerin ayrımcılığa uğramaksızın kapsayıcı ve erişilebilir eğitim hakkına sahip olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Buna karşın Türkiye'de engelli öğrenciler, okul öncesinden başlayarak eğitim yaşamlarının tüm aşamalarında ciddi hak ihlalleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Çok sayıda okulda fiziksel erişilebilirlik sağlanamamakta; rampalar, asansörler, erişilebilir tuvaletler, yönlendirme sistemleri ve uygun ulaşım olanakları bulunmamaktadır. Görme, işitme, ortopedik, zihinsel ve nörogelişimsel farklılıklara sahip öğrenciler için gerekli materyaller, yardımcı teknolojiler, uzman personel ve bireysel destek hizmetleri yetersiz kalmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi çoğu zaman gerekli altyapı oluşturulmadan uygulanmakta; sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğretmenlerin yeterli destek almaması ve özel eğitim uzmanı eksikliği nedeniyle engelli öğrenciler eğitim süreçlerinde dışlanma, başarısızlık ve psikolojik yıpranma yaşamaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde ve sosyoekonomik olarak dezavantajlı illerde özel eğitim kurumlarının ve destek hizmetlerinin yetersizliği bölgesel eşitsizlikleri derinleştirmektedir.

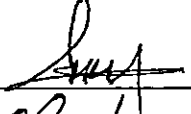
Bu sorunların somut örneklerinden biri 6 şubat depremlerinde ağır hasar alan Adıyaman'da yaşayan ileri düzey görme engelli öğrenci Doğa Ronya Gezer'in yaşadığı süreçtir. Depremzede ailenin, görme engelli öğrencilere uygun özel eğitim sınıfı açılması yönündeki çok sayıda başvurusu ve ilgili kurumlara yaptığı müracaatlar idare tarafından reddedilmiştir. Gerekçe olarak Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 27'nci maddesi gösterilmiştir. Böylece normlar hiyerarşisine aykırı biçimde, bir yönetmelik hükmü; yukarıda saydığımız Anayasa, kanunlar ve bağlayıcı uluslararası sözleşmelerde yer alan ilgili düzenlemelerin üstünde değerlendirilmiştir. Bu durum öğrencinin ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamına erişememesi nedeniyle ciddi mağduriyet ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'na yönelik verdiğimiz soru önergesine verilen cevapta; görme engelli öğrencilerin "aynı ortamda ve eşit fırsatlarla" eğitim alabildiği, ihtiyaç duydukları Braille materyallerin ücretsiz sağlandığı, destek eğitim odalarının açıldığı ve kaynaştırma uygulamalarının "en az sınırlandırıcı ortam" ilkesi doğrultusunda yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ancak Doğa Ronya Gezer'in yaşadığı süreç, Bakanlığın kâğıt üzerinde ifade ettiği bu düzenlemelerin uygulamada karşılık bulmadığını ortaya koymaktadır. 37 kişilik sınıfta hiçbir özel materyal sağlanmadan eğitim görmek zorunda bırakılan öğrencinin öğretmenlerinin Braille alfabesi ve görme yetersizliği konusunda herhangi bir eğitim almadığı; ailenin destek eğitim sınıfı talebine rağmen yalnızca Türkçe ve Matematik dersleri için ve soru önergemizin akabinde 31.03.2026

tarihinden beri destek sunulduğu; Braille ders kitapları, yardımcı araç-gereçler ve erişilebilir sınav uygulamalarının fiilen sağlanmadığı belirtilmektedir. Buna karşın bazı illerde görme engelli öğrenciler için özel sınıf, servis, materyal ve destek mekanizmalarının bulunduğu bilinmektedir. Aynı mevzuatın bazı illerde farklı uygulanması, engelli öğrenciler açısından açık bir fırsat eşitsizliği yaratmakta; eğitim hakkının coğrafi koşullara göre değiştiğini göstermektedir. Benzer biçimde birçok engelli öğrenci, yaşadığı ilde uygun okul veya sınıf bulunmadığı için eğitimden kopmakta, başka illere gitmek zorunda kalmakta ya da eğitim hakkından fiilen mahrum bırakılmaktadır.

Engelli öğrencilerin yaşadığı sorunlar yalnızca örgün eğitimle sınırlı değildir. Mesleki eğitim, yaygın eğitim, üniversite eğitimi, barınma, sınav sistemleri, burs ve sosyal destek mekanizmaları gibi alanlarda da ciddi eşitsizlikler bulunmaktadır. Yükseköğretimde erişilebilir kampüs sayısının sınırlı olması, işaret dili desteği ve erişilebilir akademik materyal eksikliği, engelli öğrencilerin eğitim yaşamına tam ve eşit katılımını engellemektedir.

10-16 Mayıs Engelliler Haftası vesilesiyle bir kez daha hatırlatmak gerekir ki; engelli bireylerin eğitim hakkı başta olmak üzere temel haklara erişimindeki sorunların görünür kılınması ve çözüm odaklı politikaların geliştirilmesi kamusal bir sorumluluktur. Eğitim hakkı yalnızca okula kayıt olabilmekten ibaret değildir; öğrencilerin kendi ihtiyaçlarına uygun, eşit, erişilebilir, nitelikli ve insan onuruna yaraşır koşullarda eğitim alabilmesini gerektirir.

Bu çerçevede; engelli öğrencilerin tüm eğitim kademelerinde karşı karşıya kaldığı hak ihlallerinin, mevzuat ile uygulama arasındaki çelişkilerin, erişilebilirlik eksikliklerinin, özel eğitim altyapısının, destek hizmetlerinin ve bölgesel eşitsizliklerin kapsamlı biçimde incelenmesi; merkezi ve yerel idarelerin sorumluluklarının değerlendirilmesi ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir araştırma komisyonu kurulması önem arz etmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DIYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DIYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DIYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	